

Çocuk Hemşirelerinin Eleştirel Düşünme Eğilimleri ile Bireysel Yenilikçilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi*

Determining the Relationship Between Pediatric Nurses' Critical Thinking Tendencies and Individual Innovativeness Characteristics

Pınar Bekar^{OR}, Fatma Kurudirek^{OR}, Duygu Arıkan^{OR}

SHYD 2022;9(1):27-36
doi:10.54304/SHYD.2022.96977

Cite as: Bekar P, Kurudirek F, Arıkan D. Çocuk hemşirelerinin eleştirel düşünme eğilimleri ile bireysel yenilikçilik özellikleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi. Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi. 2022;9(1):27-36.

Öz

Amaç: Bu araştırmanın amacı, çocuk hemşirelerinin eleştirel düşünme eğilimleri ile bireysel yenilikçilik özellikleri arasındaki ilişkinin belirlenmesidir.

Yöntem: Tanımlayıcı ve ilişki arayıcı niteliğindeki araştırma Nisan-Haziran 2019 tarihleri aralığında yürütüldü. Araştırmanın evrenini, Erzurum ilinde bulunan bir kamu üniversitesi sağlık araştırma ve uygulama merkezindeki çocuk servislerinde çalışan tüm hemşireler oluşturdu. Örneklemeye ise araştırmayı kabul eden ve ulaşılabilen 75 hemşire alındı. Verilerin toplanmasında, "Tanıtıcı Özellikler Formu", "Kaliforniya Eleştirel Düşünme Eğilimleri Ölçeği" ve "Bireysel Yenilikçilik Ölçeği" kullanıldı. Verilerin analizinde frekans analizi, Mann-Whitney U, Kruskal-Wallis H Testi ve korelasyon analizi kullanıldı.

Bulgular: Hemşirelerin genel eleştirel düşünme toplam puanı 195,68±20,53, bireysel yenilikçilik toplam puanı 62,81±7,81, bireysel yenilikçilik alt boyutları fikir önderliği 25,42±4,01, değişime direnç 26,09±4,64 ve risk alma 15,46±2,27'dir. Alınan puanlar değerlendirildiğinde hemşirelerin genel eleştirel düşünme eğilimlerinin düşük düzeyde, bireysel yenilikçi özelliklerine bakıldığında sorgulayıcı özellikler taşıdığı bulundu.

Hemşirelerin meslekte çalışma yılları ile bireysel yenilikçilik özellikleri arasında anlamlı fark olduğu saptandı (p<0,05). Hemşirelerin bireysel yenilikçilik özellikleri ile genel eleştirel düşünme eğilimleri arasında olumlu ve anlamlı bir ilişki olduğu bulundu.

Sonuç: Hemşirelerin bireysel yenilikçi özelliklerine bakıldığında kuşkucu özellikler taşıdığı, genel eleştirel düşünme eğilimlerinin de düşük düzeyde olduğu bulundu. Hemşirelerin yenilikçi ve eleştirel düşünme davranışlarının geliştirilmesi için onlara fırsatlar tanınması, yenilikçi ve eleştirel düşünmenin kurum tarafından desteklenmesi, hemşirelerin güdülenmesi, araştırmaya yapmalarına olanak sağlanması önerilebilir.

Anahtar Sözcükler: Bireysel yenilikçilik, eleştirel düşünme, hemşire, çocuk.

Received / Geliş:

09.07.2021

Accepted / Kabul:

08.03.2022

Published Online / Online Yayın:

29.04.2022

Corresponding author /

Sorumlu yazar:

Fatma Kurudirek

Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik
Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları
Hemşireliği Ana Bilim Dalı,
Erzurum, Türkiye

✉ fatmasaban25@hotmail.com

ORCID: 0000-0002-5829-2400

P. Bekar 0000-0002-5430-7185

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi,
Bucak Sağlık Yüksekokulu,
Çocuk Gelişimi Bölümü,
Bucak/Burdur, Türkiye

D. Arıkan 0000-0001-9451-8799

Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik
Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları
Hemşireliği Ana Bilim Dalı,
Erzurum, Türkiye

* Bu araştırma, 20-22 Haziran 2019 tarihleri arasında Erzurum'da düzenlenen "1. Uluslararası Hemşirelikte Yenilikçi Yaklaşımlar Kongresi"nde sözel bildiri olarak sunuldu.

Abstract

Aim: The study aims to determine the relationship between pediatric nurses' critical thinking tendencies and individual innovativeness characteristics.

Method: The descriptive and correlation-seeking process was applied between April and June 2019. The study population consisted of all nurses working in pediatrics services in the government health research and application center located in Erzurum, Turkey. The sampling consisted of 75 nurses who were available and agreed to participate in the research. In the data collection, the "Introductory Characteristics Form," California Critical Thinking Disposition Inventory," and "Individual Innovativeness Scale" were used. In the data analysis, frequency analysis, Mann-Whitney U, Kruskal-Wallis H-test, and correlation analysis were used.

Results: The nurses' overall critical thinking score was 195.68 ± 20.53 , individual innovativeness total score was 62.81 ± 7.81 , and individual innovativeness sub-scale scores were 25.42 ± 4.01 in the idea leadership sub-scale, 26.09 ± 4.64 in the resistance to change sub-scale, and 15.46 ± 2.27 in the risk-taking sub-scale. When the scores were evaluated, it was found that nurses have a low level of general critical thinking tendencies and have questioning characteristics in terms of individual innovativeness characteristics. There was a significant difference between the nurses' years in the profession and their individual innovativeness characteristics ($p < 0.05$). It was found that there was a statistically positive and significant relationship between the individual innovativeness characteristics of the nurses and their general critical thinking tendencies.

Conclusion: When we look at the individual innovativeness characteristics of the nurses, it was found that they had questioning characteristics and that their general critical thinking tendencies were low. It can be recommended to motivate nurses to think about innovation, conduct research on motivation, and provide them opportunity, adequate time, and resources.

Keywords: Individual innovativeness, critical thinking, nurse, child.

Extended Abstract

Introduction: The importance of scientific knowledge is increasing day by day, and health care practices are changing rapidly (Kara Yılmaz, 2015; Özbey ve Başdaş, 2018). The concept of innovation is generally defined as a development process for new approaches, technologies, and ways of working in the health sector, especially in nursing (Kara Yılmaz, 2015). According to the Turkish Language Association, innovation is defined as "state of being new" (TDK, 2021). The International Council of Nurses defines innovation as "the process of developing new approaches, technologies and ways of working" (ICN, 2009). Innovation is vital to improving nursing care quality and sustainability (Kara Yılmaz, 2015).

Method: The descriptive and correlation-seeking process was applied between April and June 2019. The study population consisted of all nurses working in pediatrics services in the government health research and application center located in Erzurum, Turkey. The sampling consisted of 75 nurses who were available and agreed to participate in the research. The "Introductory Characteristics Form," California Critical Thinking Disposition Inventory," and "Individual Innovativeness Scale" were used for data collection. In the data analysis, frequency analysis, Mann-Whitney U, Kruskal-Wallis H-test, and correlation analysis were used. Ethical principles were applied in the study.

Results: The mean age of the nurses was 27.77 ± 7.22 years. It was determined that 93.3% of the nurses were female, 72% had a bachelor's degree, 37.3% were employed in the profession for 4-6 years, 36% were employed in the same institution for 2-3 years, 36% was employed in neonatal service, and 81.3% had no foreign language skills.

The nurses' overall critical thinking score was 195.68 ± 20.53 , individual innovativeness total score was 62.81 ± 7.81 , and individual innovativeness sub-scale scores were 25.42 ± 4.01 in the idea leadership sub-scale, 26.09 ± 4.64 in the resistance to change sub-scale, and 15.46 ± 2.27 in the risk-taking sub-scale. When the scores were evaluated, it was found that nurses have a low level of general critical thinking tendencies and have questioning characteristics in terms of individual innovativeness characteristics.

There was a significant difference between the nurses' years in the profession and their individual innovativeness characteristics ($p < 0.05$). It was found that there was a statistically positive and significant relationship between the individual innovativeness characteristics of the nurses and their general critical thinking tendencies.

Conclusion: When we look at the individual innovativeness characteristics of the nurses, it was found that they had questioning characteristics and that their general critical thinking tendencies were low. It can be recommended to motivate nurses to think about innovation, conduct research on motivation, and provide them opportunity, adequate time, and resources.

Giriş

Bilimsel bilginin önemi her geçen gün artmakta ve sağlık bakımı uygulamaları hızla değişmektedir (Kara Yılmaz, 2015; Özbey ve Başdaş, 2018). Yenilik (inovasyon) kavramı; genellikle sağlık sektöründe ve özellikle hemşirelikte, yeni yaklaşımlar, teknolojiler ve çalışma şekilleri için bir gelişim süreci olarak tanımlanmaktadır (Kara Yılmaz, 2015). Türk Dil Kurumuna (TDK) göre yenilik kavramı “yenileşim” olarak belirtilmektedir (TDK, 2021). Uluslararası Hemşireler Birliği yenilikçiliği “yeni yaklaşımlar, teknolojiler ve çalışma yolları geliştirme süreci” şeklinde tanımlamaktadır (ICN, 2009). Hemşirelik uygulamalarında yenilik; sağlığın desteklenmesi, hastalıkların önlenmesi, risk etmenlerinin belirlenmesi, sağlığı geliştirici davranışların artırılması, hemşirelik bakımının ve tedavisinin daha kaliteli verilebilmesi için yeni bilgilerin, faaliyetlerin, güncel gereksinimlerin belirlenmesinde önemli rol oynamaktadır (Kara Yılmaz, 2015; ICN, 2009). Hemşirelerin bu süreçler ile ilgili değişim, gelişim ve yenilikleri izleyerek daha iyi yollar bulması ve kanıta dayalı araştırma sonuçlarını uygulamaya geçirebilmesi yenilikçiliğin bir yansıması olarak değerlendirilebilir. Dolayısıyla hemşirelerin eleştirel düşünebilen, araştıran, bilgiye erişen, bilgi üretebilen, kullanabilen, yeniliğe açık, yenilikçi düşünceye sahip kişiler olmaları, yenilikçi yaklaşımlar karşısında direnmemeleri ve yenilikçilik içeren yaklaşımları etkin bir biçimde kullanmaları bir gerekliliktir (Arslan ve Konuk Şener, 2012; Lane, 2005; Sarıoğlu Kemer ve Altuntaş, 2017).

Hemşirelikte yeni değişim ve gelişmelere uyum sağlanabilmesi için “eleştirel düşünme” becerisi geliştirilmelidir (Yıldırım ve Taşçı, 2013). Eleştirel düşünmek, hemşirelik eğitimi ve uygulamalarında, mesleki gelişim için gereken bazı davranışların gelişmesinde kullanılan bir olgudur. Hemşireler, sundukları bakımın gelişmesi için eleştirel düşünerek karar almalıdır (Vicdan ve Özer, 2011). Hemşireler, hemşirelik süreci kapsamında tutum ve davranışlarını eleştirel düşünce ışığında kullanarak hasta bakımını planlayıp uygulamalı ve değerlendirmelidir (Kılıç Akça ve Taşçı, 2009). Eleştirel düşünme hemşireler açısından oldukça önemli bir özellik (Abaan ve Altıntoprak, 2005) olmasına karşın, bir araştırmada hemşirelerin eleştirel düşünme eğilimlerinin düşük olduğu belirtilmiştir (Erzincanlı ve Zaybak, 2015). Hemşirelerin eleştirel düşünme becerisi ve yenilikçilik düzeyinin, toplum sağlığını korumaya, geliştirmeye ve yaşam kalitesini artırmaya yönelik sundukları hizmetin kalitesinin ilişkili olduğu vurgulanmaktadır (Kılıç Akça ve Taşçı, 2009). Erol ve arkadaşlarının (2018) yaptığı araştırmada; hemşirelik bölümü öğrencilerinin çoğunluğunun kuşkucu ve geleneksel özelliklere sahip olduğu, yenilikçi özelliklere sahip olan kesimin ise kısmen azınlık olduğu saptanmıştır. Bilimsel yazında hemşirelerin yenilikçilik puanları incelendiğinde, sorgulayıcı düzeyde kaldıkları görülmektedir (Baksi, Arda Sürücü ve Kurt, 2020; Sarıoğlu Kemer ve Yıldız, 2020; Zengin, Tiryaki ve Çınar, 2019). Sönmez ve Yıldırım (2014) araştırmasında; hemşirelerin yenilikçiliği düşünmesi ve yenilikçiliği araştırması için onların güdülenmesi, onlara fırsatlar sunulması, yeterli zamanın ve kaynakların sağlanması önerilmiştir.

Çocuk sağlığı alanında çalışan meslek üyeleri, hastalığın belirlenmesi ve yönetimine konsantre olmaktan daha geniş bir yaklaşıma sahip olmalıdır. Çocuk hemşirelerinin, klinik alanda gerekli, yaratıcı, güvenli hemşirelik bakımı verebilmeleri ve karşılaştıkları çeşitli etik konuların çözümünde akılcı, çabuk ve hakikatli kararlar alabilmeleri için eleştirel düşünme becerisine ve bireysel yenilikçiliğe açık olmaları gerekmektedir (Martin, 2002). Ayrıca, bilimsel yazın incelendiğinde, pediatri hemşirelerinin eleştirel düşünme eğilimleri ile bireysel yenilikçilik özellikleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi ile ilgili bir çalışmaya rastlanmaması bu konuyu çalışmaya yöneltmiştir.

Yöntem

Araştırmanın Amacı ve Türü: Bu araştırma, çocuk hemşirelerinin eleştirel düşünme eğilimleri ile bireysel yenilikçilik özellikleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla, tanımlayıcı ve ilişki arayıcı olarak yapıldı.

Araştırma Soruları: Araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt arandı.

- Çocuk hemşirelerinin bireysel yenilikçilik özellikleri nasıldır?
- Çocuk hemşirelerinin eleştirel düşünme eğilimleri nasıldır?
- Çocuk hemşirelerinin tanıtıcı özellikleri ile eleştirel düşünme ve bireysel yenilikçilik eğilimleri arasında fark var mıdır?
- Çocuk hemşirelerinin eleştirel düşünme eğilimleri ile bireysel yenilikçi davranış özellikleri arasındaki ilişki nasıldır?

Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman: Araştırma, Erzurum ilinde bir devlet üniversitesi sağlık araştırma ve uygulama merkezinde Nisan-Haziran 2019 tarihleri aralığında yürütüldü.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi: Araştırmanın evrenini, Erzurum ilinde bulunan bir kamu üniversitesi sağlık araştırma ve uygulama merkezindeki çocuk servislerinde çalışan tüm hemşireler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise, araştırmaya alınma ölçütüne uygun şekilde çocuk servisinde çalışan ve araştırmaya katılımda gönüllü olan 88 hemşire oluşturdu. Araştırmada örneklem seçimine gidilmemiş, araştırmaya katılmayı kabul eden tüm hemşireler araştırma kapsamına alındı. Hemşirelerden dördü doğum izninde, biri ücretsiz izinde olduğundan ve sekizi de araştırmaya katılmaya gönüllü olmadığından 75 hemşirenin katılımıyla araştırma tamamlandı ve evrenin %85,2'sine ulaşıldı.

Veri Toplama Araçları: Veriler, araştırmacılar tarafından bilimsel yazın (Bodur, 2018; Ertuğ ve Kaya, 2017; Kılıç Akça ve Taşçı, 2009) doğrultusunda hazırlanan "Tanıtıcı Özellikler Formu", "Kaliforniya Eleştirel Düşünme Eğilimleri Ölçeği" ve "Bireysel Yenilikçilik Ölçeği" aracılığıyla toplandı.

Tanıtıcı Özellikler Formu: Bu form, hemşirelerin tanıtıcı özelliklerini (yaş, cinsiyet, eğitim durumu, meslekte çalışma süresi, kurumda çalışma süresi, çalıştığı servis, yabancı dil durumu) içeren toplam yedi sorudan oluşmaktadır.

Kaliforniya Eleştirel Düşünme Eğilimleri Ölçeği (KEDEÖ): Kaliforniya Eleştirel Düşünme Eğilimleri Ölçeği 1994'de Facione tarafından geliştirilmiş ve 2003'de Kökdemir tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Toplamda 51 madde içeren ve 6'lı likert tipte olan KEDEÖ'nin doğruyu arama, açık fikirlilik, analitiklik, sistematiklik, kendine güven ve meraklılık olmak üzere altı boyutu bulunmaktadır. Ölçeğin puan aralığı 51 ile 306'dır. Yükselen puanlar eleştirel düşünme eğiliminin yüksek olduğunu belirtmektedir. 240'ın altındaki ölçek puanlarında eleştirel düşünme eğiliminin düşük, 300'ün üzerindeki puanlarda ise yüksek olduğu kabul edilmektedir. KEDEÖ Türkçe uyarlama çalışmasının Cronbach alfa güvenilirlik kat sayısı toplamda 0,88 olarak bulunmuştur (Kökdemir, 2003). Bu çalışmada ise Cronbach alfa güvenilirlik kat sayısı toplamda 0,80 olarak belirlendi.

Bireysel Yenilikçilik Ölçeği (BYÖ): Kişilerin genel anlamda yenilikçiliğini belirlemek amacı ile 1977 yılında Hurt ve arkadaşları tarafından geliştirilen ölçeğin Türkçeye uyarlaması Sarioğlu Kemer ve Altuntaş (2017) tarafından yapılmış ve hemşirelikte geçerlilik ve güvenilirliği sağlanmıştır.

"Bireysel Yenilikçilik Ölçeği'nin Türkçe şekli 18 madde ve üç alt boyuttan (fikir önderliği, değişime direnç, risk alma) oluşan 5'li likert tipi bir ölçektir. Ölçekten toplamda en fazla 90, en az 18 puan alınmaktadır. Ölçek bireyleri sahip oldukları özellikler bakımından beş farklı kategoriye ayırmaktadır. Bireylerin aldıkları puanlara göre ve kategorileri 82 ve üstü puan alanlar "yenilikçi", 75 ile 82 arası "öncü", 66 ile 74 arası "sorgulayıcı", 58 ile 65 arası "kuşkucu" ve 57 ve altında puan alan kişiler "gelenekçi" olarak nitelenmiştir. Ölçeğin Cronbach alfa güvenilirlik kat sayısı toplamda 0,82, alt boyutlarda ise 0,72 ve 0,80 arasında belirlenmiştir (Sarioğlu Kemer ve Altuntaş, 2017)." Bu çalışmada ise Cronbach alfa güvenilirlik kat sayısı toplamda .75, alt boyutlarda .65 ve .78 arasında belirlendi.

Verilerin Toplanması: Araştırmanın verileri, etik kurul ve araştırmanın yapıldığı kurumdaki yazılı izin alındıktan sonra yüz yüze görüşme yöntemi ile toplandı. Hemşirelere araştırma hakkında ön bilgi verilip hemşirelerin yazılı ve sözlü onamları alındı. Hemşirelerle görüşme, çocuk servislerinde ortalama 10-15 dakikada gerçekleştirildi.

Verilerin Analizi: Araştırma verileri, Statistical Package For Social Sciences 20.0 paket programında frekans analizi, standart sapma, korelasyon, Kruskal Wallis ve Mann Whitney U testi ile analiz yapıldı. Araştırmada istatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak alındı.

Araştırmanın Etik Boyutu: Araştırmanın gerçekleştirilebilmesi için bir kamu üniversitesi hemşirelik fakültesi etik kurulundan onay (Etik kurul no: EK-2019-2/22), ilgili kurumdaki resmi izin ve araştırmada kullanılan ölçeklerden izin alındı. Araştırmalarda bireysel hakların korunması gerektiğinden "Gönüllük İlkesi'ne" göre "Bilgilendirilmiş Onam" koşulu yerine getirildi. Hemşirelere öncelikle araştırmanın amacı ve verdikleri bilgilerin araştırma dışında kullanılmayacağı açıklanarak araştırmaya katılmayı kabul eden hemşirelerle araştırma gerçekleştirildi.

Araştırmanın Sınırlılıkları: Araştırma, bir kamu üniversitesi hastanesinde çocuk servislerinde çalışan sınırlı sayıda hemşirenin bildirimlerine dayalı şekilde gerçekleştirildiğinden genelleme yapılamaz.

Bulgular

Tablo 1. Hemşirelerin tanıtıcı özelliklerinin dağılımı (N=75)

Yaş ortalaması	27,77±7,22	n	%
Cinsiyet			
Kadın		70	93,3
Erkek		5	6,7
Eğitim			
Sağlık Meslek Lisesi		15	20,0
Önlisans		6	8,0
Lisans		54	72,0
Meslekte çalışma süresi (Yıl)			
1 yıl ve daha az		18	24,0
2-3 yıl		16	21,4
4-6 yıl		28	37,3
7 ve üzeri		13	17,3
Kurumda çalışma süresi (Yıl)			
1 yıl ve daha az		11	14,7
2-3 yıl		27	36,0
4-6 yıl		26	34,6
7 ve üzeri		11	14,7
Servis			
Yenidoğan		27	36,0
Cerrahi		4	5,3
Yandallar		6	8,0
Acil		7	9,3
İntaniye		8	10,7
Genel pediatri		6	8,0
Çocuk hematoloji		8	10,7
Çocuk yoğun bakım		9	12,0
Yabancı dil			
Orta		14	18,7
Yok		61	81,3

Hemşirelerin yaş ortalaması 27,77±7,22'di. Hemşirelerin %93,3'ünün kadın, %72'sinin lisans mezunu olduğu, %37,3'ünün meslekte 4-6 yıldır, %36'sının 2-3 yıldır aynı kurumda, %36'sının yenidoğan servisinde çalıştığı ve %81,3'ünün yabancı dilinin olmadığı belirlendi (Tablo 1).

Tablo 2. Hemşirelerin eleştirel düşünme eğilimleri ve bireysel yenilikçilik ölçeklerinden aldıkları puan ortalamaları

	Ölçekler	Ort ± SS
	Toplam Kaliforniya Eleştirel Düşünme Eğilimleri Ölçeği	195,68±20,53
	Toplam Bireysel Yenilikçilik Ölçeği	62,81±7,81
Bireysel Yenilikçilik Ölçeği Alt Boyutları	Fikir Önderliği	25,42±4,01
	Değişime Direnç	26,09±4,64
	Risk Alma	15,46±2,27

Hemşirelerin genel KEDEÖ toplam puanı 195,68±20,53, BYÖ toplam puanı 62,81±7,81, BYÖ alt boyutları puanı fikir önderliği 25,42±4,01, değişime direnç 26,09±4,64 ve risk alma 15,46±2,27'dir (Tablo 2).

Tablo 3. Hemşirelerin tanıtıcı özellikleri ile eleştirel düşünme eğilimleri ve bireysel yenilikçilik ölçeklerinin puan ortalamalarının karşılaştırılması (N=75)

	n	%	Toplam Kaliforniya Eleştirel Düşünme Eğilimleri Ölçeği Ort ± SS	Toplam Bireysel Yenilikçilik Ölçeği Ort ± SS	Bireysel Yenilikçilik Ölçeği Alt Boyutları		
					Fikir Önderliği Ort ± SS	Değişime Direnç Ort ± SS	Risk Alma Ort ± SS
Cinsiyet							
Bayan	70	93,3	196,50±20,93	63,14±7,90	25,38±4,13	26,28±4,70	15,51±2,28
Erkek	5	6,7	184,20±7,85	58,20±4,91	26,00±1,58	23,40±2,70	14,80±2,28
Test ve p			U=114,5 p=0,199	U=105,0 p=0,136	U=157,5 p=0,709	U=110,5 p=0,169	U=145,0 p=0,519
Eğitim							
Sağlık Meslek Lisesi	15	20,0	190,80±18,80	61,26±6,08	25,13±2,38	25,73±2,38	14,93±2,21
Önlisans	6	8,0	190,33±23,12	58,83±6,33	23,66±4,08	24,33±4,08	14,50±2,58
Lisans	54	72,0	197,62±20,76	63,68±8,27	25,70±4,35	26,38±4,35	15,72±2,24
Test ve p			KW=1,645 p=0,439	KW=3,875 p=0,144	KW=1,479 p=0,477	KW=1,183 p=0,554	KW=3,626 p=0,163
Meslekte çalışma süresi							
1 yıl ve daha az ¹	18	24,0	196,50±26,15	66,33±7,21	26,61±3,74	27,61±5,11	16,22±1,89
2-3 yıl ²	16	21,3	195,50±17,10	63,06±6,41	26,12±3,51	25,75±4,17	15,37±2,36
4-6 yıl ³	28	37,3	198,50±21,39	62,53±8,92	24,67±4,38	26,28±5,26	15,39±2,26
7 ve üzeri ⁴	13	17,3	188,69±12,75	58,23±5,57	24,53±3,97	24,00±1,87	14,69±2,59
Test ve p			KW=2,168 p=0,538	KW=11,525 p=0,009**	KW=3,881 p=0,275	KW=4,734 p=0,192	KW=3,127 p=0,372
İleri Test (Dunn-Bonferroni)=				1>4			
Kurumda çalışma süresi							
1 yıl ve daha az ¹	11	14,7	188,72±10,80	59,36±5,93	24,27±3,28	25,00±4,07	14,09±2,07
2-3 yıl ²	27	36,0	196,18±19,26	65,00±8,84	26,74±4,31	26,85±4,89	15,74±2,48
4-6 yıl ³	26	34,7	199,42±22,01	63,34±8,05	24,26±4,02	26,84±5,10	15,84±2,01
7 ve üzeri ⁴	11	14,7	192,54±26,94	59,63±3,64	26,09±3,08	23,54±2,01	15,27±2,24
Test ve p			KW=1,993 p=0,574	KW=7,797 p=0,050	KW=8,373 p=0,039*	KW=6,372 p=0,095	KW=5,447 p=0,142
İleri Test (Dunn-Bonferroni)=					2>3		
Servis							
Yenidoğan	27	36,0	196,29±18,65	62,37±8,25	25,29±4,43	26,03±4,53	14,85±2,46
Cerrahi	4	5,3	192,50±10,59	61,75±3,20	27,50±3,41	23,50±2,38	16,50±1,91
Yandallar	6	8,0	211,16±16,15	65,66±10,53	23,16±5,07	30,16±5,84	16,16±1,16
Acil	7	9,3	191,00±21,01	63,14±3,80	26,00±2,58	25,85±3,62	15,14±1,21
İntaniye	8	10,7	196,62±21,98	64,00±9,28	24,37±4,74	26,37±6,98	16,12±2,58
Genel pediatri	6	8,0	183,00±27,79	60,66±4,27	24,83±2,92	26,00±1,41	14,50±3,08
Çocuk hematoloji	8	10,7	191,25±15,25	63,75±8,24	26,62±2,92	26,25±3,91	16,00±2,32
Çocuk yoğun bakım	9	12,0	200,11±27,48	62,00±9,97	26,22±4,14	24,55±4,82	16,22±1,98
Test ve p			KW=7,886 p=0,343	KW=2,574 p=0,921	KW=4,950 p=0,666	KW=7,483 p=0,380	KW=8,391 p=0,299
Yabancı dil							
Yok	61	81,3	194,60±20,88	63,40±8,19	25,39±4,08	26,55±4,71	15,62±2,23
Orta	14	18,7	200,35±18,93	60,214±5,40	25,57±3,81	24,07±3,87	14,78±2,39
Test ve p			U=354,5 p=0,324	U=343,0 p=0,252	U=410,5 p=0,822	U=296,0 p=0,074	U=315,0 p=0,123

*p<0,05; **p<0,01

Hemşirelerin tanıtıcı özellikleri ile KEDEÖ ve BYÖ toplam puan ortalamaları karşılaştırıldığında; cinsiyet, eğitim, çalıştığı birim ve yabancı dilinin olup olmamasına göre anlamlı bir fark bulunmadı ($p>0,05$). Hemşirelerin KEDEÖ toplam puan ve BYÖ alt boyutlarından fikir önderliği, değişime direnç ve risk alma puan ortalamalarının meslekte çalışma süresi ile karşılaştırıldığında önemli bir fark bulunmadı ($p>0,05$). Hemşirelerin KEDEÖ toplam puan, BYÖ toplam puan ve alt boyutlarından değişime direnç ve risk alma puan ortalamalarının aynı kurumda çalışma süresine göre karşılaştırıldığında anlamlı bir fark bulunmadı ($p>0,05$). Hemşirelerin meslekte çalışma yıllarına göre BYÖ puanları 1 yıl ve daha az süredir çalışanların $66,33\pm 7,21$, 2-3 yıldır çalışanların $63,06\pm 6,41$, 4-6 yıldır çalışanların $62,53\pm 8,92$, 7 yıl ve üzerinde çalışanların $58,23\pm 5,57$ 'dir. Hemşirelerin meslekte çalışma yılları ile BYÖ arasında anlamlı fark olduğu saptandı ($p<0,05$). Hemşirelerin aynı kurumda çalışma yıllarına göre BYÖ alt boyutundan fikir önderliği puanları 1 yıl ve daha az süredir çalışanların $24,27\pm 3,28$, 2-3 yıldır çalışanların $26,74\pm 4,31$, 4-6 yıldır çalışanların $24,26\pm 4,02$, 7 yıl ve üzerinde çalışanların $26,09\pm 3,08$ 'dir. Hemşirelerin aynı kurumda çalışma yılları ile BYÖ alt boyutundan fikir önderliği arasında anlamlı fark olduğu saptandı ($p<0,05$) (Tablo 3).

Tablo 4. Hemşirelerin eleştirel düşünme eğilimleri ve bireysel yenilikçilik düzeyleri arasındaki ilişki

	Bireysel Yenilikçilik Ölçeği
Kaliforniya Eleştirel Düşünme Eğilimleri Ölçeği	$r=0,55$ $p=0,012^*$

r: Pearson korelasyon katsayısı; * $p<0,05$

Hemşirelerin BYÖ ve KEDEÖ puan ortalamaları arasındaki ilişki incelendiğinde, BYÖ ve KEDEÖ arasında olumlu yönlü, orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulundu ($p<0,05$). Buna göre, KEDEÖ puanı arttıkça BYÖ puanı da artmaktadır (Tablo 4).

Tartışma

Bu araştırmada çocuk hemşirelerinin eleştirel düşünme eğilimleri ile bireysel yenilikçilik özellikleri arasındaki ilişki belirlenip, elde edilen bulgular bilimsel yazın doğrultusunda tartışıldı.

Araştırmada hemşirelerin genel eleştirel düşünme eğilimlerinin düşük düzeyde olduğu bulundu (Tablo 2). Koby Bulut ve Bulut'un (2020) araştırmasında çocuk hemşirelerinin eleştirel düşünme eğilimlerinin düşük düzeyde olduğu bulunmuştur. Bilimsel yazında farklı servislerde çalışan hemşirelerle yapılan çalışmalar incelendiğinde, hemşirelerin bu araştırmaya benzer şekilde eleştirel düşünme eğiliminin düşük olduğu belirlenmiştir (Afşar, Özkan ve Arslanoğlu, 2018; Erzincanlı ve Zaybak, 2015; Gürol Arslan, Demir, Eşer ve Khorshid, 2009; Yıldırım ve Özkahraman, 2011; Yurdanur, 2016). Yapılan diğer bir araştırmada; hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilim düzeylerinin düşük olduğu bulunmuştur (Durmuş İskender, Kaş Güner ve Oluk, 2018). Diğer bazı araştırmalarda hemşirelik öğrencilerinin (Kanbay, Aslan, Işık ve Kılıç, 2013) ve hemşirelerin (Dirimeşe, 2006; Sarıköse ve Türkmen, 2020) eleştirel düşünme eğiliminin orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Tajvidi ve Moghimi Hanjani (2019) araştırmasında, hemşirelerde eleştirel düşünme eğilimi ortalamasının olumlu düzeyde olduğunu bulmuştur. Bilimsel yazına göre hemşirelerin klinik alanlarda gerekli, yaratıcı ve güvenli hemşirelik bakımı verebilmeleri, karşılaşmış oldukları etik sorunların çözümünde gerekli kararları alabilmeleri için eleştirel düşünme becerisine sahip olmaları gerekmektedir (Kılıç Akça ve Taşçı, 2009). Bu sonuçlara göre hemşirelerin eleştirel düşünme eğilimlerinin yeterli olmadığı ve hemşirelerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirmelerinin gerekli olduğu düşünülmektedir. Afşar ve ark. (2018) araştırmasında, bilimsel araştırmaları izlemenin hemşirelerin eleştirel düşünme eğilimini olumlu yönde etkilediği bulunmuştur. Bu nedenle hemşirelerin mesleki yayın ve bilimsel araştırmaları izlemesi yönünde yeterliliklerinin artırılması ve desteklenmesi sağlanmalıdır.

Araştırmada hemşirelerin bireysel yenilikçi özelliklerine bakıldığında kuşkucu özellikler taşıdığı bulunmuştur (Tablo 2). Türkiye'de çocuk hemşirelerinin bireysel yenilikçi özelliklerini inceleyen araştırma bulunmamakta olup farklı birimlerde çalışan hemşirelerle yapılan araştırmalar incelendiğinde, bireysel yenilikçi özelliklerinin düşük düzeyde olduğu görülmektedir (Baksi ve ark., 2020; Sarıoğlu Kemer ve Altuntaş, 2017; Sarıoğlu Kemer ve Yıldız, 2020). Bitirim, Kelağalar ve Tiryaki'nin (2019) araştırmasında da hemşirelerin yenilikçilik konusunda bilgi düzeylerinin yetersiz olduğu ve hemşirelerin yenilikçilik eğitimi öncesi ve sonrasında bireysel yenilikçi özelliklerinin sorgulayıcı düzeyde kaldığı bulunmuştur. Yapılan araştırmalarda; hemşirelerin büyük bir kısmının sorgulayıcı, çok az bir kısmının ise yenilikçi özellikte olduğu belirtilmektedir (Karayağız Muslu, 2017; Sarıköse ve Türkmen, 2020; Sarıoğlu Kemer ve Altuntaş, 2017). Hemşirelik öğrencilerinde yapılan bir araştırmada bireysel yenilikçilik davranışlarının orta düzeyde (Tarhan ve Doğan, 2018) olduğu; bazı araştırmalarda ise bireysel yenilikçilik davranışlarının düşük düzeyde olduğu (Bodur, 2018; Ceylan, 2019; Durmuş İskender ve ark., 2018) olduğu bulunurken; yenilikçilik özellikleri dikkate alındığında öğrencilerin sorgulayıcı özellikte yer aldığı (Ertuğ ve

Kaya, 2017; Utlı ve Vural Doğru, 2018) bulunmuştur. Bu sonuçlara göre Ülkemizde hem hemşirelerin hem de hemşirelik öğrencilerinin istenilen düzeyde yenilikçi olmadıkları söylenebilir.

Araştırmada hemşirelerin tanıtıcı özelliklerine göre KEDEÖ puan ortalamalarının karşılaştırılmasında cinsiyet, eğitim, çalıştığı birim ve yabancı dilinin olup olmamasına göre anlamlı bir fark bulunmamıştır (Tablo 3). Bilimsel yazın incelendiğinde hemşirelerin medeni durum, gelir düzeyi, yaşanılan yer gibi bazı tanıtıcı özelliklerine, öğrenim durumuna ve çalıştıkları birimlere göre eleştirel düşünme eğilimlerinin değişmediği bulunmuştur (Gürol Arslan ve ark., 2009). Başka bir araştırmada, hemşirelerin medeni durum, gelir düzeyi ve ebeveynlerin eğitim düzeyinin eleştirel düşünme eğilimini etkilemediği belirtilmiştir (Yıldırım ve Özkahraman, 2011). Pediatri hemşireleri ile yapılan araştırmada ise kurum dışı bilimsel ve sosyal etkinliğe katılmanın, bilimsel yayın okumanın eleştirel düşünmeyi etkilediği bulunmuştur (Kobyay Bulut ve Bulut, 2020). Bu sonuçlara göre hemşirenin tanıtıcı özelliklerinin eleştirel düşünme eğilimleri üzerinde etkili olmadığı söylenebilir. Araştırma sonuçları diğer çalışmalarla uyum göstermektedir.

Araştırmada hemşirelerin tanıtıcı özellikleri ile BYÖ puan ortalamaları karşılaştırıldığında; cinsiyet, eğitim, çalıştığı birim ve yabancı dilinin olup olmamasına göre anlamlı bir fark bulunmamıştır (Tablo 3). Bilimsel yazın incelendiğinde hemşirelerin çalıştıkları birimlerin, cinsiyetin, yaşın ve medeni durumun bireysel yenilikçilik özelliklerini etkilemediği bulunmuştur (Baksi ve ark., 2020; Başoğlu ve Durmaz Edeer, 2017). Baksi ve ark. (2020) araştırmasında da mesleğini seven ve mesleği ile ilgili araştırmalara katılan hemşirelerin bireysel yenilikçilik özelliklerinin olumlu etkilendiği saptanmıştır. Karayağız Muslu'nun (2017) araştırmasında hemşirelerin yenilikçilik düzeylerinin yaş, eğitim durumu, çalıştıkları birim ve içsel güdülenme gibi değişkenlerle ilişkili olduğu sonucuna varılmıştır.

Bu araştırmada, hemşirelerin meslekte çalışma yılları ile BYÖ arasında anlamlı fark olduğu saptanmıştır (Tablo 3). Yapılan bir araştırmada hemşirelerin çalışma sürelerinin bireysel yenilikçilik ölçeği ve alt boyutları değişime direnç, fikir önderliği, deneyime açıklık ve risk alma puanlarında etkili olmadığı bulunmuştur (Karayağız Muslu, 2017). Bu araştırma çocuk hemşirelerinde yapıldığından, diğer araştırma sonucuyla benzer sonuç bulunmadığı söylenebilir. Bu farklılığın nedeninin, araştırmanın yapıldığı örneklem grubunun; yaş, cinsiyet gibi sosyo-demografik değişkenlerinden, araştırmanın yapıldığı bölgeden, uyguladığı bakım teknolojilerinin ve çalışma ortamının farklı olmasından kaynaklanmış olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmada KEDEÖ puanı artıkça BYÖ puanı da artmaktadır (Tablo 4). Hemşirelik öğrencilerinde yapılan bir araştırmada, eleştirel düşünme eğilimleri ve bireysel yenilikçilik düzeyleri arasında olumlu bir ilişki olduğu saptanmıştır (Durmuş İskender ve ark., 2018). Bireyin eleştirel düşünme eğilimi artıkça yenilikçilik özelliği de arttığından, hemşirelerin eleştirel düşünmelerini artırıcı girişimlerde bulunmasının önemli olduğu söylenebilir.

Sonuç ve Öneriler

Hemşirelerin bireysel yenilikçi özelliklerine bakıldığında sorgulayıcı özellikler taşıdığı, genel eleştirel düşünme eğilimlerinin de düşük düzeyde olduğu bulunmuştur. Hemşirelerin yenilikçi ve eleştirel düşünme davranışlarının geliştirilmesi için onlara fırsatlar tanınması, yenilikçi ve eleştirel düşüncelerinin kurum tarafından desteklenmesi, güdülenmelerinin sağlanması, araştırma yapmalarına kaynak sağlanması ve başka illerde çalışan çocuk hemşireleri ile benzer araştırmaların yapılmasına ortam hazırlanması önerilir.

Etik Kurul Onayı: Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Etik Kurulu tarafından onaylanmıştır (Tarih: 19.04.2019 - Karar No: 2019-2/22).

Çıkar Çatışması: Bildirilmemiştir.

Finansal Destek: Yoktur.

Katılımcı Onamı: Katılımcıların bilgilendirilmiş onamları alınmıştır.

Ethics Committee Approval: Ataturk University Faculty of Nursing Ethics Committee approval was obtained (Date: 19.04.2019 - Number: 2019-2/22).

Conflict of Interest: Not declared.

Funding: None.

Informed Consent: Informed consent of the participants was obtained.

Kaynaklar

- Abaan, S. & Altıntoprak, A. (2005). Hemşirelerde problem çözme becerileri: Öz değerlendirme sonuçlarının analizi. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi*, 12(1), 62-76.
- Afşar, F., Özkan, A. & Arslanoğlu, A. (2018). Hemşirelerinin eleştirel düşünme eğilimleri: Bir eğitim ve araştırma hastanesi örneği. *Sağlık Akademisyenleri Dergisi*, 5(1), 71-75. <https://doi.org/10.5455/sad.13-1521054744>.
- Arslan, H. & Konuk-Şener, D. (2012). Hemşirelikte yeni ve önemli bir kavram: Girişimcilik. *İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 2, 140-145.
- Baksi, A., Arda Sürücü, H. & Kurt, G. (2020). Hemşirelerin bireysel yenilikçilik davranışları ve bu davranışları etkileyen faktörlerin incelenmesi. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 11(2), 310-315. <https://doi.org/10.31067/0.2020.269>.
- Başoğlu, M. & Durmaz Edeer, A. (2017). X ve Y Kuşağındaki hemşirelerin ve hemşirelik öğrencilerinin bireysel yenilikçilik farkındalıklarının karşılaştırılması. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(4), 77-84.
- Bitirim, E., Kelağalar, E. & Tiryaki, Ö. (2019). Hemşirelerin bireysel yenilikçilik özelliklerinin değerlendirilmesi: 6. Uluslararası 17. Ulusal Hemşirelik Kongresi, 560. <https://halic.edu.tr/documents/lisansustu/ulusal-hemşire-ozet-kitabi.pdf>
- Bodur, G. (2018). Hemşirelik öğrencilerinin bireysel yenilikçilik (inovasyon) düzeyleri ile girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişki. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 5(2), 139-148. <https://doi.org/10.17681/hsp.349105>.
- Ceylan, S. S. (2019). Innovativeness levels and perceived barriers to innovativeness of nursing students. *Gümüşhane University Journal of Health Sciences*, 8(4), 363-371.
- Dirimeşe, E. (2006). *Hemşirelerin ve öğrenci hemşirelerin eleştirel düşünme eğilimlerinin incelenmesi* (Yüksek lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, Türkiye. YOKTEZ <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Durmuş İskender, M., Kaş Güner, C. & Oluk, A. (2018). Hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimleri ile bireysel yenilikçilik özellikleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(56), 489-497. <https://doi.org/10.17719/jisr.20185639022>.
- Erol, Ö., Yacan, L., Hayta, R., Şahin, İ. & Yağcı, M. (2018). Hemşirelik öğrencilerinin yenilikçilik özellikleri ve etkileyen faktörler. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 15(3), 142-146. <https://doi.org/10.5222/HEAD.2018.142>.
- Ertuğ, N. & Kaya, H. (2017). Hemşirelik öğrencilerinin bireysel yenilikçilik profilleri ve yenilikçiliğin önündeki engellerin incelenmesi. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 14(3), 192-197. <https://doi.org/10.5222/HEAD.2017.192>.
- Erzincanlı, S. & Zaybak, A. (2015). Hemşirelerde eleştirel düşünme eğilimi ve problem çözme becerileri arasındaki ilişki. *Uluslararası Hakemli Hemşirelik Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 26-38. <https://doi.org/10.17371/UHD.2015310848>.
- Gürol Arslan, G., Demir, Y., Eşer, İ. & Khorshid, L. (2009). Hemşirelerde eleştirel düşünme eğilimini etkileyen etmenlerin incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 12(1), 72-80.
- International Council of Nurses (ICN). (2009). *International Council of Nurses. Delivering quality, serving communities: Nurses leading care innovations*. http://www.farmerhealth.org.au/sites/default/files/2009_International_Nurses_Day_PDF_437kb.pdf (Erişim: 01.04.2021).
- Kanbay, Y., Aslan, Ö., Işık, E. & Kılıç, N. (2013). Hemşirelik lisans öğrencilerinin problem çözme ve eleştirel düşünme becerileri. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 3(3), 244-251. <https://doi.org/10.5961/jhes.2013.083>.
- Kara Yılmaz, D. (2015). Innovation in Nursing Practices. *New Trends and Issues Proceedings on Advances Pure and Applied Sciences*, 2(7), 170-174. <https://doi.org/10.18844/gjpaas.v0i7.3176>.

- Karayağız Muslu, G. (2017). Bir devlet hastanesinde çalışan hemşirelerin bireysel yenilikçilik düzeyleri ile içsel motivasyon durumlarının incelenmesi, IV. Hemşirelikte Güncel Yaklaşımlar ve Sorunlar Kongresi Bildirileri. *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2(1), 1-3.
- Kılıç Akça, N. & Taşçı, S. (2009). Hemşirelik eğitimi ve eleştirel düşünme. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 187-195.
- Kobyay Bulut, H. & Bulut, E. (2020). Pediatri hemşirelerinin eleştirel düşünme eğilim düzeyleri ve etkileyen faktörler. *Türkiye Klinikleri Hemşirelik Bilimleri*, 12(1), 37-48. <https://doi.org/10.5336/nurses.2019-70655>.
- Kökdemir, D. (2003). *Belirsizlik durumlarında karar verme ve problem çözme* (Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- Lane, M. R. (2005). Creativity and spirituality in nursing: Implementing art in healing. *Holistic Nursing Practice*, 19, 122-125. <https://doi.org/10.1097/00004650-200505000-00008>.
- Martin, S. (2002). The theory of critical thinking of nursing. *Nursing Education Perspectives*, 23(5), 244-247.
- Özbe, H. & Başdaş, Ö. (2018). Hemşirelikte inovasyon. *Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 5(1), 1-7.
- Sarıköse, S. & Türkmen, E. (2020). The relationship between demographic and occupational variables, transformational leadership perceptions and individual innovativeness in nurses. *Journal of Nursing Management*, 28(5), 1126-1133. <https://doi.org/10.1111/jonm.13060>.
- Sarioğlu Kemer, A. & Altuntaş, S. (2017). Adaptation of the individual innovativeness scale in nursing profession: Turkish validity -reliability study. *Journal of Education and Research in Nursing*, 14(1), 52-61.
- Sarioğlu Kemer, A. & Yıldız, İ. (2020). Hemşirelerin bireysel yenilikçilik özelliklerinin belirlenmesi. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*, 7(3), 363-370. <https://doi.org/10.5222/SHYD.2020.30974>.
- Sönmez, B. & Yıldırım, A. (2014). Bir üniversite hastanesinde çalışan hemşirelerin yenilikçi davranışları ve yenilikçi davranışlarını etkileyen faktörlere ilişkin görüşlerinin belirlenmesi: Niteliksel Bir Çalışma. *Journal of Health and Nursing Management*, 1(2), 49-59. <https://doi.org/10.5222/SHYD.2014.049>.
- Tajvidi, M. & Moghimi Hanjani, S. (2019). The relationship between critical thinking and clinical competence in nurses. *Strides in Development of Medical Education*, 16(1), e80152. <https://doi.org/10.5812/sdme.80152>.
- Tarhan, M. & Doğan, P. (2018). Hemşirelik öğrencilerinin bireysel yenilikçilik davranışları ile otonomi düzeyleri arasındaki ilişki. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 5(1), 51-58. <https://doi.org/10.17681/hsp.339991>.
- Türk Dil Kurumu (TDK). (2021). *Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük*. <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim: 01.04.2021)
- Utlı, H. & Vural Doğru, B. (2018). Hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin bireysel yenilikçilik özelliklerinin değerlendirilmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 7(3), 23-32.
- Vicdan, N. & Özer, Z. (2011). Yoğun bakım hemşirelerinde önemli bir özellik: eleştirel düşünme. *Türk Kardiyol Derneği Kardiyovasküler Hemşirelik Dergisi*, 1(2), 7-11. <https://doi.org/10.5543/khd.201.002>.
- Yıldırım, A. & Taşçı, S. (2013). Hemşirelikte eleştirel düşünmenin klinik karar vermeye etkisi. *Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2(3), 187-191.
- Yıldırım, B. & Özkahraman, Ş. (2011). Examination of critical thinking disposition in nursing. *International Journal of Humanities and Social Science*, 1(16), 173-182.
- Yurdanur, D. (2016). Critical thinking competence and dispositions among critical care nurses: A Descriptive Study. *International Journal of Caring Sciences*, 9(2), 489-495.
- Zengin, H., Tiryaki, Ö. & Çınar, N. (2019). Hemşirelikte yenilikçilik ve ilişkili faktörler. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*, 6(3), 207-217. <https://doi.org/10.5222/SHYD.2019.74745>.